

Temel Değerlerin Ölçümü: Portre Değerler Anketinin Türkçe Uyarlaması

Kürşad Demirutku
Atılım Üniversitesi

Nebi Sümer
Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Özet

Bu makalede temel değerleri ölçmek için geliştirilen Portre Değerler Anketi (PDA; Schwartz ve ark., 2001) tanıtılmaktadır. Literatürde baskın olan iki değer kuramı ve ölçüm yöntemleri özetlendikten sonra, PDA'nın geliştirilme süreci ayrıntılandırılmıştır. Devamında, PDA'nın Türkçe uyarlamasını yapmak amacıyla bir Türk üniversite örnekleminde yürütülen araştırma sunulmuştur. Bulgular PDA'nın iç tutarlık ve zaman içinde tutarlık bakımından güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermiştir. En Küçük Uzay Analizi ile PDA'nın yapı geçerliği sınanmıştır. Kadınların ve erkeklerin değer yönelimleri de incelenmiş ve değer yönelimlerinin farklı olmaktan çok benzer oldukları bulunmuştur. Genel olarak, PDA'nın Türk örneklemini üzerinde kuramsal modele uygun yapı gösterdiği saptanmış ve olası farklılıklar tartışılmıştır. Bu çalışma PDA'nın Türkçe uyarlamasının ileriki çalışmalarında kullanılabilir düzeyde psikometrik yeterliğe sahip olduğunu göstermiştir.

Anahtar kelimeler: Değerler, Portre Değerler Anketi, cinsiyet farkları, çokboyutlu ölçekleme, en küçük uzay analizi

Abstract

In the present paper, Portrait Values Questionnaire (PVQ; Schwartz et al., 2001) as a measurement tool for assessing basic values was introduced. Following a brief review on two dominant value theories and their measurement methods in the literature, the development process of the PVQ was detailed. Then, an empirical study which was conducted in a Turkish university sample for purposes of Turkish adaptation of the PVQ was presented. Reliability analyses revealed that the PVQ was internally and temporally consistent. Smallest Space Analysis has provided evidence for the construct validity of the PVQ. Value priorities of men and women were also investigated and found to be more similar than they were different. Few but expectable deviations from the theoretical model were discussed. Overall, the present study establishes grounds for the further use of the PVQ in Turkish samples.

Key words: Values, Portrait Values Questionnaire, gender differences, multidimensional scaling, smallest space analysis

Yazışma Adresi: Dr. Kürşad Demirutku, Atılım Üniversitesi Psikoloji Bölümü, Kızılcaşar Mah. İncek, Gölbaşı, 06836, Ankara.

E-posta: kdemirutku@atilim.edu.tr

Yazar Notu: Bu makale, ilk yazarın, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nde ikinci yazarın danışmanlığında yürüttüğü doktora tez çalışması kapsamında toplanan verinin bir bölümü temel alınarak hazırlanmıştır. Yazarlar, sunulan çalışmalara çeşitli aşamalarda yardımları, yorumları, eleştirileri ve önerileri ile katkıda bulunan adı geçen kişilere teşekkür eder: Elif Bingöl, Okan Cem Çirakoğlu, Tülay Korkmaz-Devrani, E. Olcay İmamoğlu, Doğan Kökdemir, Özlem Mutlu, Başak Ok, Bengi Öner-Özkan, Nedret Öztan, Melike Sayıl, Shalom H. Schwartz ve Deniz Şahin. Bu çalışma, Orta Doğu Teknik Üniversitesi tarafından desteklenmiştir (BAP-2002-07-03-19).

Değerler farklı disiplinlerde zihinsel ve sosyal yapıları, süreçleri ve sosyal davranışı açıklamakta yol gösterici bir kavram olarak çok sayıda görgül araştırmanın konusu olmuştur. Her ne kadar değer kavramı geçmiş çalışmalarda birbiriyle çelişen şekillerde tanımlanmışsa da (Rohan, 2000), farklı kuramcılarının ve araştırmacılarının üzerinde uzlaştığı temel özelliklerden yola çıkılarak, toparlayıcı ve araştırmaları yönlendirici bir tanım yapmak mümkündür (örn., Schwartz, 2006). Değerler sosyalleşme süreci içinde kazanılan (Jones ve Gerard, 1967; Grusec ve Kuczynski, 1997; Rohan ve Zanna, 1996), bireyin tercihlerini, tutumlarını ve davranışlarını seçerken kılavuz olarak kullandığı, önem sırasına göre hiyerarşik olarak yapılanmış, hangi davranışların veya hedeflerin bireysel veya toplumsal olarak istenir olduğunu ifade eden ve görece istikrarlı inançlardır (Feather, 1975; Kluckhohn, 1962; Rokeach, 1973; Zavalloni, 1980). İhtiyaçların bilişsel temsilleri olan değerler (Schwartz, 1992, 1996), bireyin davranışlarını düzenlemesinde ve benliğini değerlendirmesinde kullandığı değerlendirme standartlarıdır (Rohan ve Zanna, 1998; Rokeach, 1973). Değerler, tıpkı ihtiyaçlar gibi davranışları doğrudan güdüleyebilir (Bardi ve Schwartz, 2001). Ancak değerler durumdan ve koşullardan bağımsız olarak tutumları ve davranışları yönlendiren üst düzey yapılarıdır (Schwartz, 1996, 2006).

Bu makalede sunulan çalışmada, Schwartz'ın (1992; 1996) değer kuramı temel alınarak Schwartz, Melech, Lehmann, Burgess, Harris ve Owens (2001)

tarafından değer yönelimlerini ölçmek için geliştirilmiş olan Portre Değerler Anketi (PDA; Portrait Values Questionnaire) bir üniversite örnekleminde Türkçe'ye uyarlanarak psikometrik özellikleri ve değer tiplerindeki cinsiyet farkları incelenmiştir. Aşağıdaki bölümlerde öncelikle Schwartz'ın (1992) değer kuramı tanıtılmakta, ardından da literatürde sıkça kullanılmış olan değer ölçümleri tartışılarak PVQ'nun geliştirilme süreci ayrıntılandırılmaktadır. Son olarak da adaptasyon çalışması sunulmaktadır.

Schwartz'ın Değer Kuramı

Schwartz'ın (1992, 1996) değer kuramı, son 30 yıl içerisinde psikoloji araştırmalarında temel alınan önemli bir model sunmaktadır.¹ Yukarıda özetlenen klasik tanımlara ilaveten, değerler, üç evrensel ihtiyacın bilişsel temsilleri olarak kavramsallaştırılmıştır. Bunlar, bireyin biyolojik ihtiyaçları, sosyal etkileşimlerini düzenlemeyle ilgili ihtiyaçları ve grup ve toplumsal gereklilikleri yerine getirmeye ilgili ihtiyaçlarıdır. Her birey ve grup davranışlarını açıklamak, aralarındaki eşgüdümü sağlamak ve bu davranışlarını gerçekleştirmek amacıyla, ilgili ihtiyaçların bilişsel temsilleri olan değerleri kullanır.

Schwartz (1996), üç evrensel ihtiyaçtan hareketle, birbirine benzer veya farklı güdüsel altyapıdaki değerleri içeren ve dinamik bir yapı içinde birbirleriyle ilişkili bir süreklilik gösteren on değer tipi kurgulamıştır (bkz. Tablo 1). Güdüsel altyapısı uyumlu olan değer tipleri

Tablo 1. Schwartz'ın Değer Modelindeki Değer Tipleri ve Tanımları

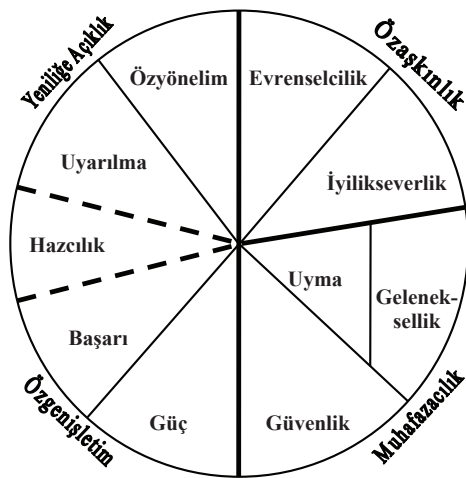
Değer Tipi	Tanım
Güç	Sosyal statü, insanlar ve kaynaklar üzerinde baskınlık kurma
Başarı	Sosyal standartlarca belirlenen kişisel başarı yönelimi
Hazcılık	Bedensel haz ve duyuşsal doyum arayışı
Uyarılım	Heyecan ve yenilik arayışı
Özyönelim	Bağımsız düşünme ve davranma eğilimi
Evrenselcilik	Bütün insanlar için anlayış, hoşgörü; insanların ve doğanın esenliğini koruma
İyilikseverlik	Bireyin yakın olduğu kişilerin esenliğini koruması ve güçlendirmesi
Geleneksellik	Kültürel ve dini uygulamalara ve anlayışlara saygı ve bağlılık
Uyma	Başkalarına zarar verebilecek veya toplumsal beklentilere aykırı dürtülerin ve davranışların kısıtlanması
Güvenlik	Benlik, toplum ve ilişkiler için güvenlik ve istikrar arayışı

Not. Smith ve Schwartz'dan (1997) uyarlanmıştır.

¹ Bu makalede, Schwartz'ın (1992; 1996) analiz düzeyi birey olan modeli ele alınacaktır. Schwartz (1994), grupları ve kültürleri karşılaştırmak için bu analiz düzeylerine uyarlanmış başka bir değer modeli ve değer tipi sınıflandırması önermektedir.

birbirlerine komşu alanlar halinde dizilirken, güdüsel altyapısı çatışmalı olan değer tipleri, birbirlerine zıt kutuplardaki alanlar olarak konumlanmaktadır. Bütün uyumluluklar ve zıtlıklara göre konumlanan on değer tipi çembersel (circumplex) bir dizilim oluşturmaktadır (bkz. Şekil 1). On değer tipi iki temel güdüsel çatışma ekseninde yer almaktadır. Birinci eksenin bir kutbunda bireysel yenilik arayışı, bağımsız düşünme ve davranma yönelimini içeren *Uyarılma* ve *Özyönelim* değer tipleri konumlanmıştır. Karşı kutupta ise bireysel isteklerin toplumsal normlara ve geleneklere göre sınırlandırılması, bireysel ve toplumsal istikrarın korunması yönelimini içeren *Uyma*, *Geleneksellik* ve *Güvenlik* değerleri yer almaktadır. Bu iki kutup, *Yeniliğe Açıklık*-*Muhafazacılık* boyutunu tanımlamaktadır. İkinci eksen ise, bireysel başarı ve baskınlık güdüsünü yönlendiren *Güç* ve *Başarı* değerlerinin, yakın olunan başkaları, dış gruplardaki kişiler ile doğanın esenliği yönelimini ifade eden *Evrenselcilik* ve *İyilikseverlik* değerlerinin çatışması üzerine kurulan *Özgenişletim*-*Özaşkınlık* boyutudur. *Hazcılık* değerlerinin ise hem *Yeniliğe Açıklık* hem de *Özgenişletim* kutuplarındaki değer tipleri ile ortak güdülerini temsil ettiği ve her iki değer tipi grubuyla da ilişkili olduğu öngörülmüştür. Çok sayıda kültürde yapılan araştırmalar çembersel modeli büyük ölçüde destekler örüntüler göstermiştir (örn., Schwartz, 1992, Schwartz ve ark., 2001).

Schwartz'ın (1996) değer modelinde önerdiği dinamik yapı, çeşitli tutumları veya davranışları açıklamak için değerleri veya değer tiplerini tek tek ele almak

Şekil 1. Schwartz'ın Çembersel Değer Modeli

yerine, çembersel dizilimdeki görece önem sıralamasını, yani bireysel değer yönelimlerini bir bütün olarak sonuç değişkenlerini açıklamakta kullanmaya olanak vermektedir. Bir başka deyişle, bütün değer tipleri, herhangi bir bireysel farklılık değişkenini sistematik bir ilişki örüntüsü ile açıklamakta kullanılabilir. Bu durumda, belli bir değişkenle kuramsal olarak en yüksek ilişkiye girmesi beklenen değer tipi tespit edildiğinde, değerler ile sonuç değişkeni arasındaki ilişkilerin gücünün, bu değer tipinden uzaklaştıkça monotonik olarak azalması, bu değer tipine yaklaştıkça artması beklenmektedir (örn., Schwartz, 1996). Böylece çeşitli tutum, tercih veya davranışlarla değer hiyerarşileri arasındaki ilişkilerin bir bütün olarak incelenmesi mümkün olmaktadır.

Değerlerin Ölçülmesi

Değerlerin ölçülmesinde kullanılan çok çeşitli yöntemlerin içinde, özellikle sosyal psikoloji yazınında sıkça kullanılan iki araçtan biri Rokeach'ın (1973) Değer Listesi, diğeri ise Schwartz'ın (1992) Değer Anketi'dir. Bunlardan ilki hiyerarşik değer yönelimlerini 18 araç ve 18 amaç değerini kendi içinde sıralanması yoluyla ölçmektedir. Sonraki çalışmalarda, Rokeach'ın değer listesinde bazı değer alanlarının yeterince temsil edilmediği ve sıralama yönteminin (örneğin, değerlere eşit sıraların atanmaması gibi) sınırlılıklarını gidermek ve değerlerin sonuç değişkenlerini yordama gücünü arttırabilmek için, sıralama yerine derecelendirme yoluyla ölçmenin daha işlevsel bir yöntem olduğu gösterilmiştir (Braithwaite ve Law, 1985; Maio, Roesse, Seligman ve Katz, 1996). Schwartz'ın (1992) Değer Anketi ise, yanıtlayıcıların 56 değer ifadesini dokuz noktalı Likert tipi ölçek kullanarak yanıtlamasını gerektirmektedir. Bu ölçümün de iki temel sorunu olduğu söylenebilir. Birincisi, 56 değer maddesinin birbirinden görece ayrıştırlarak derecelendirilmesi, yanıtlayıcılara bilişsel bir yük getirmektedir. İkincisi, farklı kültürlerde yapılan araştırmalarda, değer anketinin kültürlerarası ölçüm denkliğinden önemli oranda yoksun olduğu (Spini, 2003) ve farklı oranlarda değer ifadesinin, öngörülen değer tipleri içinde yer almayabildiği gözlenmiştir. Örneğin, Türk yöneticilerinden oluşan bir örnekleme, Kozan ve Ergin (1999) Hazcılık değer tipinin özgün bir değer tipi olarak ayrışmadığını gözlemiştir. Kuşdil ve Kağıtçıbaşı (2000) ise Türk öğretmenlerinden oluşan bir örnekleme yaptıkları çalışmada, birbirlerine bitişik Uyma ve Güvenlik değer tipi alanları ile Özyönelim ve Evrenselcilik değer tipi alanlarının birleştiğini gözlemişlerdir. Her iki çalışmada da önemli miktarda değer öngörülen değer tipi alanları içinde yer almadığı da tespit edilmiştir. Yönetici çalışmasında bu oran % 55, öğretmen çalışmasında ise % 16 olarak tespit edilmiştir.

Schwartz Değer Anketi'nin (SDA) sınırlılıklarını aşabilmek ve değer yönelimlerini daha etkin biçimde ölçebilmek için, Schwartz ve arkadaşları (2001) Portre Değerler Anketi'ni (PDA) geliştirmişlerdir. Schwartz ve arkadaşları, PDA'yı geliştirirken iki hedefi göz önünde bulundurmışlardır. Birincisi, anketin daha somut ve bilişsel yükünün daha az olmasına, dolayısıyla düşük eğitim düzeylerinde bile değer yönelimlerinin ölçülmesinde kolaylık sağlamasına dikkat edilmiştir. İkincisi, hem biçim hem de yanıtlarken kullanılacak yargılama süreci açısından SDA'dan farklı olmasına ve böylece Schwartz'ın (1992) değer kuramını sınavabilecek görece bağımsız bir araç olarak geliştirilmesine özen gösterilmiştir.

Bu hedeflerden yola çıkan Schwartz ve arkadaşları (2001), her biri iki cümleden oluşan, varsayımsal kişilerin hedeflerini ve arzularını tanımlayan ve farklı değer tiplerine ait değerleri dolaylı olarak ölçen 40 madde geliştirmişlerdir. Maddeler geliştirilirken, anlaşılabilirlik düzeyleri 11 yaş düzeyine kadar basitleştirilerek yazılmıştır. Yanıtlayıcılar her bir maddede tanımlanan kişinin kendilerine ne kadar benzediğini altı düzeyli bir derecelendirme ölçeğinde, her biri farklı bir benzerlik düzeyine karşılık gelen etiketlere göre uygun kutucuğu işaretleyerek belirtmektedirler. Böylece, Likert tipi ölçeklerde olduğu gibi numaralandırılmış derecelendirmelerle tanışık olmayan veya SDA kullanılarak yapılan ölçümlerdeki gibi negatiften pozitifte değişen dereceleri değerlendirmek için gereken rakamsal becerileri sınırlı olan kişilerin de yanıtlamalarının daha kolay olacağı öngörülmüştür.

Farklı kültürlerde, farklı yaş gruplarını içeren temsili olan ve olmayan örneklerde, PDA kullanılarak yapılan bir dizi araştırmada, kuramsal olarak öngörülen on değer tipinin ayrı ayrı veya birbirine yapışık değer alanlarının birleşmesi sonucu yedi veya sekiz değer tipinin tespit edilebildiği, PDA ve SDA ile ölçülen değer tiplerinin aynı altölçeklerde en yüksek korelasyonları gösterdiği, PDA altölçeklerinin güvenilirliklerinin SDA ile karşılaştırılabilir düzeyde olduğu ve PDA ile ölçülen değer yönelimlerinin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, dindarlık, politik yönelim ve alkol kullanımı gibi çeşitli sonuç değişkenleri ile sistematik olarak ilişkili olduğu bulunmuştur (Schwartz, 2005; Schwartz ve ark, 2001). Ayrıca, PDA ile yapılan ölçümlerde özellikle cinsiyet farkları daha kolay tespit edilebilmektedir (Schwartz ve Rubel, 2005).

Özetle, özellikle düşük sosyo-ekonomik düzeylerde ve düşük yaş gruplarında PDA'nın SDA'dan daha

iyi bir ölçüm aracı olduğu söylenebilir. Bu nedenle, gelecekteki değer araştırmalarında pratik faydası yüksek bir araç olarak kullanılabilmesi için, bu çalışmada PDA'nın Türkçe'ye uyarlanması amaçlanmıştır.

Yöntem

Katılımcılar

Uyarlama çalışmasına 381 üniversite öğrencisi (186 kadın, 194 erkek, 1 yanıtızsız) katılmıştır. Örneklemin yaş ortalaması 21.4 yıl ($S = 1.54$) olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların rapor ettiği anne ve baba için medyan eğitim düzeyi sırasıyla lise ve üniversite düzeyi eğitim olarak gözlenmiştir.

Çeviri Süreci

Öncelikle PDA'nın İngilizce sürümü, yazarlar ve üçüncü bir sosyal psikolog tarafından ayrı ayrı Türkçe'ye çevrilmiştir. Üç Türkçe çeviri karşılaştırılarak değerlendirilmiş ve tek bir çeviri taslağı oluşturulmuştur. Bu taslak, üniversitede çeviri dersleri veren mütercim tercümanlık mezunu iki okutman ve bir klinik psikolog tarafından İngilizce'ye geri çevrilmiştir. Üç geri çeviri üzerinde çalışılarak ve Schwartz'ın (kişisel iletişim, 11 Aralık 2003) da geribildirimleri ile PDA'nın Türkçe sürümü sonlandırılmıştır.²

İşlem

PDA'nın son hali, katılımcılara ders saatleri içinde uygulanmıştır. Katılımcılara, yaş, cinsiyet, anne ve baba eğitimi gibi demografik özelliklerine ilişkin sorular da sorulmuştur. Ayrıca, test-tekrar test güvenilirliği çalışması için öğrenci numaralarını da yazmaları istenmiştir. İlk uygulamadan dört hafta sonra PDA aynı gruba ikinci kez uygulanarak test-tekrar test güvenilirliği incelenmiştir. İlk uygulamaya katılan 381 öğrenciden 249'u ikinci uygulamaya da katılmıştır (katılımcı kaybı % 34.6). Sınıf uygulamaları ortalama 20 dakika kadar sürmüştür.

Analiz Tekniği ve Görgül Modelin Değerlendirilmesi

Schwartz (1992) değer kuramında öngörülen on değer tipinin çembersel dizilimini ve her bir değer maddesinin öngörülen değer tipinde yer alıp almadığını sınamak için önerilen en uygun yöntem, çokboyutlu ölçekleme türlerinden birisi olan En Küçük Uzay Analizi'dir (EKUA; Guttman, 1968).³ Çokboyutlu ölçekleme analizi, yapılan ölçümler sonucunda uyarlanın, ölçek maddelerinin veya farklı psikolojik yapıların bir-

² PDA'nın elektronik kopyası ilk yazardan istenebilir.

³ Çembersel model, Doğrulayıcı Faktör Analizi kullanılarak da sınanabilir. Bu yöntemin ayrıntıları ile ilgilenen okuyucular, Schwartz ve Boehnke (2004) tarafından yapılan çalışmaya başvurabilirler.

birlerine benzerlikleri ve birbirlerinden farklılıkları temelinde, öngörülen boyut sayısı içinde nasıl gruplandıklarını gözlemeye yarayan istatistiksel bir tekniktir (Davison, 1983; Kruskal ve Wish, 1978; Mead, 1992). Ölçümün nasıl yapıldığına bağlı olarak, analizde farklı teknikler kullanılabilir. Eğer ölçüm, farklı uyaranların veya maddelerin birbirlerine ne kadar benzedikleri şeklinde yapıldıysa, her bir katılımcıdan elde edilen benzerlik (veya farklılık) matrisi kullanılarak uyaranlar veya maddeler arasındaki (çoğunlukla Öklit) uzaklıklar hesaplanarak analiz yapılır. Eğer psikoloji araştırmalarında sıkça kullanılan Likert tipi ölçeklerle ölçüm yapıldıysa, analiz hem ham veri kullanılarak, hem de değişkenler arasındaki korelasyonlardan oluşan korelasyon matrisi kullanılarak yapılabilir (Davison, 1983). İkinci durumda, korelasyon matrisindeki değerler birer benzerlik göstergesi olarak ele alınırlar. Bir başka deyişle, iki değişken arasındaki ilişkinin büyüklüğü 1.00'e yakınsa bu iki kavram birbirine benzeyen, 0.00'a yakınsa görece birbirinden farklı ve -1.00'e yakınsa birbirine zıt iki kavramdır (Çembersel değer modelini bu analiz tekniğiyle sımayan bir çalışma için bkz. Struch, Schwartz ve van der Kloot, 2002).

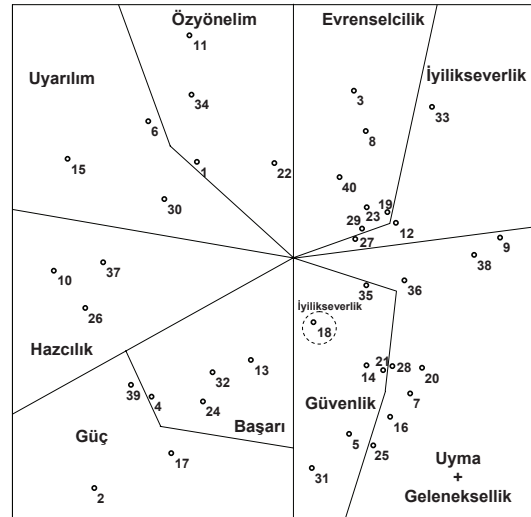
EKUA ise, metrik çokboyutlu ölçekleme tekniğinin gerektirdiği sayıların karşılanamaması durumunda kullanılan metrik olmayan bir yöntemdir (Guttman, 1968; Mead, 1992). EKUA analizi sonucunda, her bir maddenin boyutlara referansla uzaydaki konumlarını belirten uzaklıklar ve genel yapının en küçük uzayda ne kadar hatayla temsil edilebildiğini gösteren bir yabancılaşma katsayısı (coefficient of alienation) elde edilir. Yabancılaşma katsayısı 0.00 ile 1.00 arasında değişen bir tür uyum iyiliği (aslında uyum kötülüğü) endeksidir. Kabul edilmiş bir kesme noktası olmasa da, yabancılaşma katsayısının sıfıra yakın olduğu oranda çembersel modelin yapı geçerliği gösterdiği söylenebilir (örn., Schwartz, 1992; Schwartz ve ark., 2001).

Bundan sonra, boyutlara uzaklıklar temel alınarak çembersel model grafiklenebilir. Kuramsal olarak beklenen madde gruplanmalarının ortaya çıkıp çıkmadığı ise görsel tarama yoluyla tespit edilir. Grafik temsilde birbirine görece yakın duran değer maddeleri altta yatan güdüsel benzerlikleri, görece uzak duran değer maddeleri ise güdüsel farklılıkları ifade ederler. Daha sonra, bu gruplar kuramsal modeldeki değer tiplerine göre en uygun ayrıştırma sağlanacak biçimde birbirinden çizgilerle ayrılarak görgül model grafiği tamamlanır. EKUA, 40 maddenin birbiriyle ilişkilerini içeren Pearson korelasyon matrisi kullanılarak yapılmıştır. Aşağıda, görgül modelin EKUA sonuçları, iç tutarlık katsayıları ve test-tekrar test güvenilirlikleri, cinsiyet karşılaştırmaları ile birlikte sunulmaktadır.

Bulgular

PDA'nın Psikometrik Özellikleri

Schwartz (1992) Değer Kuramı'nın öngördüğü on değer tipini içeren çembersel yapının, PDA kullanılarak yapılan ölçümler sonucunda gözlenip gözlenmediğini sınamak için, SYSTAT 11 (Kroeger, 2004) istatistiksel paket programı kullanılarak EKUA yapılmıştır. Analiz sonucunda gözlenen yapı Şekil 2'de sunulmuştur. Gözlenen yapının yabancılaşma katsayısı .21 olarak bulunmuştur. Sonuçlar, genel olarak kuramsal modeli doğrulayıcı niteliktedir. Kuramsal modelden küçük sapmalar olduğu da gözlenmiştir. Birincisi, Madde 18, içinde yer alması beklenen kuramsal değer tipi olan İyilikseverlik değerleri içinde değil, Güvenlik değerleri içinde yer almıştır. İkincisi, Başarı değer tipi alanı, Güç ve Güvenlik değer tipi alanları arasına sokularak Güvenlik değer tipi alanı ile komşu olmuştur. Üçüncüsü, Uyma ve Geleneksellik değer tipi alanlarındaki değer maddelerinin birbirleri içine geçtiği ve iki alanın birleştiği gözlenmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde, yabancılaşma katsayısının önceki çalışmalarla karşılaştırılabilir düzeyde olduğu söylenebilir (Schwartz ve ark., 2001). Ayrıca, 40 madde içinden sadece bir madde kuramsal olarak beklenmeyen değer tipi alanında belirmiştir. Bu oran, Türk örneklemelerinde SDA kullanılarak yapılan çalışmalarda orandan çok daha düşüktür (Kozan ve Ergin, 1999; Kuşdil ve Kağıtçıbaşı,

Şekil 2. Değerlerin Görgül Yapısı

2000). Birbirine komşu alanların görece kayması ve ya birbiriyle birleşmesi ise, Schwartz'ın (1992) değer modelini sınavan pek çok çalışmada gözlenebilen ve örneklemin özelliklerine göre beklenebilen bir durumdur (örn., Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000; Schwartz, 1992). PDA'nın geliştirildiği çalışmalarda da Güç ve Başarı değer tipi alanlarının, bu çalışmadakine benzer bir dizilim gösterdiği, farklı kültürlerdeki örneklemlerde gözlenmiştir (Schwartz ve ark., 2001). Özetle, bu çalışmadaki görgül yapının kuramsal modelden anlamlı sapmalar göstermediği ve gözlenen sapmaların da aslında önceki çalışmalardaki sapmalarla tutarlı olduğu söylenebilir.

PDA maddelerinin meydana getirdiği değer tipi ölçekleri için hem Cronbach alfa, hem de test-tekrar test güvenilirlik katsayıları da hesaplanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur. Tablonun dördüncü sütununda her bir değer tipi için ilk uygulamada gözlenen iç tutarlık katsayıları verilmektedir. En düşük katsayı .56 ile Özyönelim, en yüksek katsayı ise .82 ile Başarı değer tipinde gözlenmiştir. Beşinci sütunda yer alan ve ikinci uygulama sonrası gözlenen iç tutarlık katsayılarının ise .63 (Geleneksellik değer tipi) ile .84 (Başarı değer tipi) arasında değiştiği görülmektedir. Ayrıca, her değer tipi için test-tekrar test güvenilirlikleri de hesaplanmış ve altıncı sütunda sunulmuştur. Buna göre, en düşük güvenilirlik katsayısı .65 (Özyönelim değer tipi), en yüksek güvenilirlik katsayısı ise .82 (Geleneksellik değer tipi) olarak tespit edilmiştir.

Cinsiyet Benzerlikleri ve Farkları

Bağımsız örneklemler *t* testleri kullanılarak değer tipi ortalamalarında cinsiyet farkları incelenmiştir.⁴ Değer tipleri için 10 ayrı *t* testi yapıldığından, Birinci Tip Hata yapma olasılığı artacağı için, anlamlılık düzeyi .05/10 = .005 olarak tespit edilmiştir. İstatistiksel olarak anlamlı farkların etki büyüklükleri için, Cohen'in (1988) *d* istatistiği hesaplanmıştır. Analizler sonucunda sadece üç değer tipi için cinsiyet farkları gözlenmiştir. Erkeklerin Güç değerlerine verdiği önemin (*Ort.* = 4.40, *S* = .96) kadınlarınkinden (*Ort.* = 4.04, *S* = 1.03) daha yüksek olduğu bulunmuştur, $t_{378} = 5.512, p < .005, d = .99$. Benzer şekilde, erkeklerin Başarı değerlerine verdiği önemin (*Ort.* = 4.79, *S* = .84) kadınlarınkinden (*Ort.* = 4.67, *S* = .97) daha yüksek olduğu gözlenmiştir, $t_{378} = 3.759, p < .005, d = .91$. Evrenselcilik değerlerine ise kadınların (*Ort.* = 5.13, *S* = .60) erkeklerden (*Ort.* = 4.67, *S* = .85) daha fazla önem verdikleri tespit edilmiştir, $t_{378} = -5.334, p < .005, d = .73$. Cohen'in (1988) kriterlerine göre .80 ve üzeri *d* değerlerinin büyük etki olduğu ve Birinci Tip Hata yapma olasılıklarının test sayısına uyarlandığı göz önüne alındığında, gözlenen farklılıkların kayda değer olduğu ve ilgili değerlerde durağan cinsiyet farklılıklarını yansıttığı söylenebilir.

Erkeklerin ve kadınların değer hiyerarşilerinin genel anlamda ne derece benzer ya da farklı olduklarını tespit edebilmek için, her iki grubun değer tipi ortalamaları kendi içinde sıralamaya dönüştürülerek

Tablo 2. PDA Ölçeklerinin Değer Tipi Ortalamaları ve Güvenirlik Katsayıları

Değer Tipi	Ortalama			İç Tutarlık Katsayısı		Test-Tekrar Test
	Genel	Erkek	Kadın	İlk Uygulama	İkinci Uygulama	
Güç	4.22	4.40	4.04	.71	.77	.81
Başarı	4.73	4.79	4.67	.82	.84	.81
Hazcılık	4.91	4.73	5.08	.78	.81	.77
Uyarılım	4.71	4.63	4.79	.58	.61	.70
Özyönelim	5.08	5.00	5.15	.56	.65	.65
Evrenselcilik	4.90	4.67	5.13	.79	.79	.72
İyilikseverlik	4.92	4.77	5.07	.59	.69	.66
Geleneksellik	3.91	3.86	3.96	.61	.63	.82
Uyma	4.51	4.47	4.55	.75	.77	.75
Güvenlik	4.84	4.74	4.93	.62	.71	.80

⁴ Analizlerden önce, her katılımcı için PDA'nın 40 maddesinde yaptığı derecelendirmelerin ortalaması, 10 değer tipi puanından çıkarılarak standardize edilmiştir. Böylelikle, yanıtlayıcıların ölçeği kullanma farklarından kaynaklanan yanlılığın kontrol edilmesi hedeflenmektedir. Önceki çalışmalarda bu işlem yapılmaksızın hesaplanan istatistiklerin hatalı çıkarımlara yol açacağı vurgulanmaktadır (bkz. Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000; Schwartz, 1992).

Spearman korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Özetle, değer tiplerindeki kayda değer farklara rağmen, kadınların ve erkeklerin değer hiyerarşilerinin görece benzer oldukları gözlenmiştir, $r_s = .71, p < .05$.

Tartışma

Bu çalışmada Schwartz ve arkadaşlarının (2001) geliştirdiği Portre Değerler Anketi bir üniversite örnekleminde uygulanarak yapı geçerliği ile iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenilirlikleri incelenmiştir. Ayrıca kadın ve erkek katılımcıların değer tipleri ve değer hiyerarşileri de karşılaştırılmıştır.

Çalışmanın bulguları PDA'nın yapı geçerliğini genel olarak teyit eder niteliktedir. Kuramsal yapıdan bazı sapmalar da gözlenmiştir. Türk örnekleminde Uyma ve Geleneksellik değer tipi alanları birleşmiş, Güç ve Başarı değer tipi alanları birbirlerinden ayrılmış ve Güç değerleri Hazcılık değerlerine yaklaşmıştır. Güdüsel altyapısı benzer olan ve dolayısıyla birbirine yakın değer tipi alanların birleştiği ve bazı değer tipi alanlarının komşu alanlara yaklaşmak suretiyle kuramsal konumundan saptığı önceki çalışmalarda da gözlenmesi olası bir durum olarak tespit edilmiştir (örn., Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000; Schwartz, 1992, Schwartz ve ark., 2001). Arkadaşlara bağlılığın önemini ölçen Madde 18, İyilikseverlik yerine Güvenlik değer tipi alanına kaymıştır. Bu durum, iç grubun esenliğini gözetme yönelimi olarak tanımlanabilecek İyilikseverlik değerlerinden arkadaşlara bağlılığa verilen görece önemin Güvenlik yönelimini desteklediği veya kişisel ve/veya toplumsal güvenliğe önem verenlerin arkadaşlıkları güven sağlayan bir araç gibi değerlendirdikleri şeklinde yorumlanabilir.

Türk örneklemlerinde SDA kullanılarak yapılan çalışmalarla kıyaslandığında, bu çalışmadaki görgül yapının kuramsal yapı ile daha tutarlı gözlendiği söylenebilir. Ayrıca, bu çalışmada 40 madde içinde sadece bir maddenin (% 2.5) kuramsal olarak beklenen değer tipi alanı dışına çıkması ve bu oranın Türk örneklemlerinde PDA kullanılarak yapılan çalışmalardan daha düşük olması (Kozan ve Ergin, 1999; Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000), değer tiplerini ayırtmada PDA'nın SDA'dan daha hassas olduğunu düşündürmektedir.

Güvenirlilik analizleri de PDA'nın hem kendi içinde, hem de zaman içinde tutarlı ölçümler yapabildiğine işaret etmektedir. Uyarılım, Özyönelim, İyilikseverlik, Geleneksellik ve Güvenlik değerlerini ölçen ölçekler genelde .70'in altında güvenilirlik katsayıları göstermiştir. Ancak, alt ölçeklerin az sayıda maddeden oluştuğu dikkate alındığında gözlenen Cronbach alfa içtutarlık katsayılarının kabul edilir düzeyde olduğu söylenebilir. Altölçeklerin test-tekrar test güvenilirlikleri de tatminkar düzeydedir.

Özetle, PDA'nın bu çalışmada gözlenen psikometrik özellikleri, sosyal bilim araştırmaları için kullanılabilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermektedir. PDA kullanılarak Türk örneklemlerinde yapılan diğer araştırmalarda da çembersel modelin beklenir sapmalarla birlikte genel olarak doğrulandığı gözlenmiştir (örn., Bolak-Boratav, 2006; Demirutku, 2006; Demirutku ve Korkmaz-Devrani, 2005; Duran, 2007)

Çalışmada üç değer tipinde cinsiyet farkları da gözlenmiştir. Erkekler Güç ve Başarı değerlerine kadınlardan daha fazla önem vermekteyken, kadınlar da Evrenselcilik değerlerine erkeklerden daha fazla önem vermektedirler. Bu bulgular, literatürde gözlenen cinsiyet farkları ile genel olarak tutarlıdır. Schwartz ve Rubel (2005) 70 ülkede 127 örnekleme SDA ve PDA kullanarak yaptığı bir dizi çalışmada, Güç, Uyarılım, Hazcılık, Başarı ve Özyönelim değerlerinde erkeklerin, İyilikseverlik ve Evrenselcilik değerlerinde de kadınların daha yüksek puanlara sahip olduklarını gözlemişlerdir. Öte yandan, bu çalışmada kadınların ve erkeklerin değer hiyerarşileri arasında yüksek ve anlamlı bir korelasyon vardır. Dolayısıyla, kültürlerarası gözlemlerle tutarlı ve etki büyüklüğü açısından kayda değer cinsiyet farklarına rağmen, önceki çalışmalarla tutarlı biçimde (Başaran, 2004; İmamoğlu ve Karakitapoğlu-Aygün, 1999; Karakitapoğlu-Aygün ve İmamoğlu, 2002; Schwartz ve Rubel, 2005), kadın ve erkeklerin değer hiyerarşilerinin farklı olmaktan çok benzer olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada iki temel kısıtlılıktan söz edilebilir. Birincisi, uyarılma çalışmasının bir üniversite örnekleminde yapılmış olması, bulguların ergen ve yetişkin örneklemlerine genellenebilirliği için bir kısıt oluşturmaktadır. İkincisi, bu çalışmada PDA'nın sadece yapı geçerliği gösterilmiş, ancak psikolojik değişkenleri yordama gücüne değinilmemiştir. Öte yandan Türk örneklemleri ile yapılan bir dizi çalışma, PDA'nın yordayıcı geçerliliğini çeşitli yaş gruplarında göstermiştir. Örneğin Demirutku (2007) lise ve üniversite öğrencileri ile ebeveynleri üzerinde yaptığı çalışmada, ebeveyn değerlerinin çocuk yetiştirme tarzları ile sistematik ilişkiler gösterdiğini ve ebeveyn değerlerinin, çocuk-ebeveyn değer benzeşimlerini çocuk yetiştirme tarzları aracılığıyla yordadığını gözlemiştir. Yine aynı çalışmada, lise ve üniversite öğrencilerinin Güvenlik değerleri ile özsaygı ve benlik berraklığı puanları olumlu korelasyona girmektedir. Diğer bazı çalışmalarda ise PDA ile ölçülen değer hiyerarşilerinin sosyal sapma (social deviance) temsilleri (Demirutku, 2006), siyasal ideoloji (Gümüş-Dirilen, 2009), Avrupa Birliği'ne yönelik tutumlar (Duran, 2007) ile türban kullanımı, evlilik, kadına yönelik cinsiyet rolleri beklentileri gibi çeşitli tutumlarla (Bolak-Boratav, 2006) sistematik olarak ilişkili olduğu bulunmuştur.

Son olarak, üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, değer önceliklerinin iş mülakatlarında adayların işe alınma kararları ile kişisel beğenim yanlılığı içerecek şekilde ilişkili olduğu gözlenmiştir (Esen, 2008).

Sonuç olarak, yapılan analizlerde elde edilen bulgular ve Türk örneklemelerinde gözlenen diğer bulgular, PDA'nın geçerliğini ve değer tiplerini ölçen altölçeklerin güvenilirliğini destekler niteliktedir. Bu çalışmada ise bir madde dışında bütün maddelerin kuramsal beklentilere uygun değer tipi alanlarında yer alması ve güdüsel altyapısı uyumlu alanların ikisinin birleşmesi, birinin konumunda da kayma gözlenmesi ise önceki çalışmalarda elde edilen sonuçlarla tutarlıdır. Bu sonuçlardan yola çıkılarak, PDA'nın daha önceki değer çalışmalarında kullanılan SDA'dan psikometrik özellikleri açısından daha üstün olduğu, ileride PDA kullanılarak farklı sonuç değişkenleri ve özellikle de değerler ile değerleri ifade eden davranışlar arasındaki ilişkileri incelemeye yönelik çalışmalar için uygun bir ölçüm aracı olduğu düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Bardi, A. ve Schwartz, S. H. (2001). Values and behavior: Strength and structure of relations. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29, 1207-1220.
- Başaran, F. (2004). Geçiş döneminde Türkiye: Değişim, gelişim, tutumlar ve değerler. Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Bolak-Boratav, H. (2006). Değer öncelikleri ve tutumlar: İstanbul gençliği üzerine bir çalışma. *14. Ulusal Psikoloji Kongresi*, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 6-8 Eylül.
- Braithwaite, V. A. ve Law, H. G. (1985). Structure of human values: Testing the adequacy of the Rokeach value survey. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49, 250-263.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences (2. baskı)*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Davison, M. L. (1983). *Multidimensional scaling*. NY: Wiley.
- Demirutku, K. (2006). Değerler, sosyalleşme ve sosyal sapma. *14. Ulusal Psikoloji Kongresi*, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 6-8 Eylül.
- Demirutku, K. (2007). *Parenting styles, internalization of values, and the self-concept [Çocuk yetiştirme tarzları, değerlerin içselleştirilmesi ve benlik kavramı]*. Yayınlanmamış doktora tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Demirutku, K. ve Korkmaz-Devrani, T. (2005). *Üniversite öğrencilerinde değer, tutum ve akademik davranış ilişkileri*. Yayınlanmamış makale.
- Duran, Z. (2007). *Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliğine yandaş ve karşı olan bireylerin, sahip oldukları değerler bakımından karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Feather, N. T. (1975). *Values in education and society*. NY: Free Press.
- Grusec, J. E. ve Kuczynski, L. (Der.). (1997). *Parenting and children's internalization of values: A handbook of contemporary theory*. NY: John Wiley & Sons.
- Guttman, L. (1968). A general nonmetric technique for finding the smallest coordinate space for a configuration of points. *Psychometrika*, 33, 469-506.
- Gümüş-Dirilen, Ö. (2009). *Kültür, değerler, kişilik ve siyasal ideoloji arasındaki ilişki: Kültürlerarası bir karşılaştırma (Türkiye-Amerika)*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- İmamoğlu, E. O. ve Karakitapoğlu-Aygün, Z. (1999). 1970'lerden 1990'lara değerler: Üniversite düzeyinde gözlenen zaman, kuşak ve cinsiyet farklılıkları. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(44), 1-18.
- Jones, E. E. ve Gerard, H. B. (1967). *Foundations of social psychology*. NY: John Wiley & Sons.
- Karakitapoğlu-Aygün, Z. ve İmamoğlu, E. O. (2002). Value domains of Turkish adults and university students. *Journal of Social Psychology*, 142, 333-351.
- Kluckhohn, C. (1962). Values and value-orientations in the theory of action. T. Parsons ve E. A. Shils, (Der.), *Toward a general theory of action* içinde (388-433). Cambridge: Harvard University Press.
- Kozan, M. K. ve Ergin, C. (1999). The influence of intra-cultural value differences on conflict management practices. *International Journal of Conflict Management*, 10, 249-267.
- Kroeger, K. (2004). *SYSTAT II: Getting started*. Richmond, CA: SYSTAT Software, Inc.
- Kruskal, J. B. ve Wish, M. (1978). *Multidimensional scaling*. London: Sage.
- Kuşdil, M. E. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerinin değer yönelimleri ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), 59-76.
- Maio, G. R., Roese, N. J., Seligman, C. ve Katz, A. (1996). Rankings, ratings, and the measurement of values: Evidence for the superior validity of ratings. *Basic and Applied Social Psychology*, 18, 171-181.
- Mead, A. (1992). Review of the development of multidimensional scaling methods. *Statistician*, 41, 27-39.
- Rohan, M. J. (2000). A rose by any name? The values construct. *Personality and Social Psychology Review*, 4, 255-277.
- Rohan, M. J. ve Zanna, M. P. (1996). Value transmission in families. C. Seligman, J. M. Olson ve M. P. Zanna, (Der.), *The psychology of values: The Ontario symposium, Vol. 8* içinde (253-276). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Rohan, M. J. ve Zanna, M. P. (1998). The "products of socialization": A discussion of self-regulatory strategies and value systems. J. Cooper ve J. M. Darley, (Der.), *Attribution and social interaction: The legacy of Edward E. Jones* içinde (279-292). Washington, DC: American Psychological Association.
- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. NY: Free Press.
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. M. P. Zanna, (Der.), *Advances in experimental social psychology (Vol. 25)* içinde (1-65). NY: Academic Press.
- Schwartz, S. H. (1994). Beyond individualism and collectivism: New cultural dimensions of values. U. Kim, H. C. Triandis, Ç. Kağıtçıbaşı, S. Choi ve G. Yoon, (Der.), *Individualism and collectivism: Theory, method, and applications* içinde (85-119). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Schwartz, S. H. (1996). Value priorities and behavior: Applying a theory of integrated value systems. C. Seligman, J. M. Olson ve M. P. Zanna, (Der.), *The psychology of values: The Ontario symposium, Vol. 8* içinde (1-24). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Schwartz, S. H. (2005). Robustness and fruitfulness of a theory of universals in individual human values. A. Tamayo

- ve J. B. Porto, (Der.), *Valores e comportamento nas organizaçõe [Values and behavior in organizations]* içinde (56-95). Petrópolis, Brazil: Vozes.
- Schwartz, S. H. (2006). Les valeurs de base de la personne: théorie, mesures et applications [Temel beşeri değerler: Kuram, ölçüm, ve uygulamalar]. *Revue Française de Sociologie*, 45, 929-968.
- Schwartz, S. H. ve Boehnke, K. (2004). Evaluating the structure of values with confirmatory factor analysis. *Journal of Research in Personality*, 38, 230-255.
- Schwartz, S. H., Melech, G., Lehmann, A., Burgess, S., Harris, M. ve Owens, V. (2001). Extending the cross-cultural validity of the theory of basic human values with a different method of measurement. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 32, 519-542.
- Schwartz, S. H. ve Rubel, T. (2005). Sex differences in value priorities: Cross-cultural and multimethod studies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89, 1010-1028.
- Smith, P. B. ve Schwartz, S. H. (1997). Values. J. W. Berry, M. H. Segall ve Ç. Kağıtçıbaşı, (Der.), *Handbook of cross-cultural psychology, Vol. 3: Social behavior and applications (2. baskı)* içinde (78-118). Boston: Allyn & Bacon.
- Spini, D. (2003). Measurement equivalence of 10 value types from the Schwartz value survey across 21 countries. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 34, 3-23.
- Struch, N., Schwartz, S. H. ve van der Kloot, W. (2002). Meaning of basic values for women and men: A cross-cultural analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28, 16-28.
- Zavalloni, M. (1980). Values. H. C. Triandis ve R. W. Brislin (Der.), *Handbook of cross-cultural psychology, Vol. 5: Social psychology* içinde (73-120). Boston: Allyn & Bacon.

Summary

The Measurement of Basic Values: Turkish Adaptation of Portrait Values Questionnaire

Kürşad Demirutku
Atılım University

Nebi Sümer
Middle East Technical University

The concept of values has been an influential construct which has guided social research in various disciplines. Values can be defined as hierarchically ordered and relatively enduring beliefs which are acquired in the socialization process and which guide human conduct by indicating which goals and behaviors are socially and personally desirable (Feather, 1975; Grusec & Kuczynski, 1997; Jones & Gerard, 1967; Kluckhohn, 1962; Rohan & Zanna, 1996; Rokeach, 1973; Zavalloni, 1980). As cognitive representations of human needs, values are used as standards to evaluate the self (Rohan & Zanna, 1998; Rokeach, 1973). Values can motivate action just as motives do, but they are transsituational higher order constructs directing attitudes and behaviors (Bardi & Schwartz, 2001; Schwartz, 1996, 2006).

In the present study, Portrait Values Questionnaire (PVQ; Schwartz, Melech, Lehmann, Burgess, Harris & Owens, 2001) was adapted into Turkish language and its psychometric qualities were examined together with gender similarities and differences in value priorities. In the following sections, first, Schwartz's (1992) Value Theory will be introduced. Second, widely used value measures will be discussed. Finally, the development process of PVQ will be detailed and the adaptation study will be presented.

Schwartz's Value Theory

Schwartz's Value Theory (Schwartz, 1992, 1996) is an empirical attempt to demonstrate the underlying structure of values on the basis of how much various values are similar or different in their underlying dimensions. The theory follows the traditional view that values are cognitive representations of human needs. These universal requirements have been identified as biological needs which serve individual survival, social interactional needs which serve interpersonal coordination, and social institutional needs which serve group welfare. Values are thought to be as cognitive

representations of these requirements by the individuals and groups to communicate so that they can explain, coordinate, and rationalize human behavior (Schwartz, 1996).

The dynamic structure of values is represented in a two-dimensional circumplex (see Figure 1). In this circumplex, values which share the same or similar motivational requirements are conceptually belong together and they group closer to each other. Ten value types or domains are local organizations of such groupings of values. Definitions of value types are provided in Table 1. Motivationally congruent value domains are located as adjacent areas whereas motivationally conflicting value domains are located in opposing directions on the circumplex. One dimension in the circumplex model is characterized by Openness (Stimulation and Self-Direction value types) in one pole, and Conservation (Tradition, Conformity, and Security value types). The other dimension represents Self-Transcendence (Universalism and Benevolence value types) versus Self-Enhancement (Power and Achievement value types). Hedonism values are conceived as belonging to both Self-Enhancement and Openness values. Thus, the circumplex model is a conglomeration of compatibilities (adjacent domains) and conflicts (domains located on polar sides) between values with respect to their motivational underpinnings.

Measurement of Values

Rokeach's (1973) Value Survey (RVS) and Schwartz's (1992) Value Survey (SVS) are the two common value measurement tools in psychological research. The RVS measures 18 instrumental and 18 terminal values by asking respondents to rank order the list of values. Past studies have documented that the RVS possess two major problems such that it was not able to tap some value facets and using ratings rather than the ranking procedure has been found to be a better strategy

(e.g., Braithwaite & Law, 1985; Maio, Roese, Seligman & Katz, 1996). As for the SVS, the respondents were expected to make personal evaluations of importance for 56 value items on a 9-point Likert scale (Schwartz, 1992). The two problems associated with the SVS have been identified: evaluating an exhaustive list of values in a way to differentiate among them was cognitively demanding and the cross-cultural measurement equivalence of the scales were questionable (Spini, 2003). Furthermore, in studies using Turkish samples, a considerable amount of values were empirically found to fall into value domains other than the ones theoretically predicted (Kozan & Ergin, 1999; Kuşdil & Kağıtçıbaşı, 2000).

In order to improve previous tools and overcome the problems of value measurement, Schwartz et al. (2001) developed Portrait Values Questionnaire (PVQ). The PVQ contains 40 two-sentence descriptions of a hypothetical individual to measure 10 distinct value types, and the respondents are expected to respond using 6-point check-box scales to indicate to what extent the person in the description is similar to the respondents themselves. The readability levels of the items were adjusted to 11 years of age. Thus, the PVQ was intended to measure values in not only highly educated samples but in lowly educated samples as well. In a series of studies, the PVQ was found to be psychometrically sound in samples with differing demographic backgrounds, and to be systematically related with outcome variables (Schwartz, 2005; Schwartz ve ark, 2001). In addition, the PVQ was a more sensitive measure of gender differences in value priorities.

Given the advantages of using the PVQ over other measures, the present study aimed to adopt the PVQ into Turkish language and to examine its psychometric quality on a Turkish sample.

Method

Participants

Three hundred and eighty one (186 women, 194 men, 1 unidentified) university students with an average age of 21.4 ($S = 1.54$) voluntarily participated in the study.

Translation Process

Three social psychologists translated the English version of PVQ into Turkish. One optimally-worded Turkish form which was extracted from these three translations has been presented to two instructors of English translation courses and one bilingual clinical psychologist. These three judges were asked to back-translate the optimal Turkish version into English. Then, some minor refinements were made in the Turkish version of PVQ with respect to this feedback and further

suggestions by Schwartz (personal communication, December 11, 2003).

Procedure

Participants filled out the questionnaires during class time together with the questions on demographic characteristics. For the test-retest reliability study, they were asked to indicate their student identification numbers on the scale. The second administration of PVQ was accomplished four weeks after the initial administration. Of the total sample, 34.6% of the participants failed to attend to the second administration. Average administration lasted for 20 minutes.

Data Analytical Technique and the Evaluation of the Empirical Model

Smallest Space Analysis (SSA; Guttman, 1968), which is a nonmetric version of multidimensional scaling (Davison, 1983; Kruskal & Wish, 1978; Mead, 1992) was used to analyze the configuration of values by using the correlation matrix of 40 PVQ items as a similarity matrix. In order to determine the goodness of fit, coefficient of alination was examined, which ranges between 0.00 to 1.00, and the closer the coefficient to 0.00, the better the fit. Then the empirical model was drawn by means of visual inspection. Results for SSA, reliability statistics, and analyses pertaining to gender similarities and differences are presented in the following section.

Results

Psychometric Properties of PVQ

SSA analysis revealed that, in general, the theoretical model was confirmed by the empirical model (see Figure 2). The coefficient of alienation was .21. There were a few deviations from the theoretical model. Firstly, values pertaining to Achievement domain were found to be located almost halfway between Security and Power domains. This displacement is theoretically reverse (cf. Figure 1 in the present manuscript). Secondly, Conformity and Tradition domains merged. Finally, Item 18 of Benevolence domain was displaced in the security domain, which is two-domain farther to its original location.

Both internal consistency and test-retest reliabilites were satisfactory with the exception of Stimulation, Self-Direction, and Tradition values, which were below the conventional level of .70.

Gender Similarities and Differences

Independent samples *t* tests were used for gender comparisons. Gender differences were observed for three value types. Men were found to have higher scores than

women in Achievement and Power domains, whereas women had higher scores than men in Universalism domain, and these differences revealed large effect sizes ($.73 \leq d \leq .99$) according to Cohen's (1988) criteria. A Spearman correlation was computed to investigate to what extent the value priorities of men and women were similar. Analysis revealed that value priorities of men and women were considerably similar, $r_s = .71, p < .05$.

Discussion

The present research aimed at adapting the PVQ into Turkish. In general, results confirmed the theoretical configuration of values, revealed acceptable levels of measurement consistency, and indicated that men and women differ in three value types, yet their value priorities were more similar than different.

The displacement of Achievement domain halfway between Hedonism and Security domains, and the merging of Tradition and Conformity domains were observed in the empirical model. These deviations from the theoretical model can be expected, since previous research indicated that motivationally compatible domains may merge or slightly displace in different samples (Schwartz, 1992; Schwartz et al., 2001). Considering that Item 18 of Benevolence domain was placed in the Security domain, this might suggest that "Being loyal to friends" and "devoting oneself to close others" can be instrumental in keeping one's psychological security. Overall, it is possible to conclude

that results of the present study provided evidence for the construct validity of the PVQ. Similarly, although a few subscales yielded coefficients below the conventional criterion, and given the small number of items, reliability coefficients of the PVQ scales were mostly acceptable.

Observed gender differences were also in line with the previous research (Schwartz & Rubel, 2005). Despite the considerable effect sizes for the gender differences, however, correlational analysis suggested that the value priorities of men and women were more similar than they were different (Başaran, 2004; İmamoğlu & Karakitapoğlu-Aygün, 1999; Karakitapoğlu-Aygün & İmamoğlu, 2002; Schwartz & Rubel, 2005).

Two major limitations of the present research should be noted. First, since a university student sample was used in the present study, the generalizability of the findings to other populations and age groups is problematic. Second, since the scope of the present research was basically to demonstrate construct validity, the predictive power of values as measured by the PVQ on a variety of outcome variables was not investigated. However, studies conducted in Turkish samples with different age groups provided evidence that the PVQ scales had predictive utility in detecting theoretically derived relationships between values and outcome variables (e.g., Bolak-Boratav, 2006; Demirutku, 2006, 2007; Esen, 2008; Gümüş-Dirilen, 2009). In sum, it is concluded that the PVQ is a promising measurement tool for the future values research with Turkish samples.